

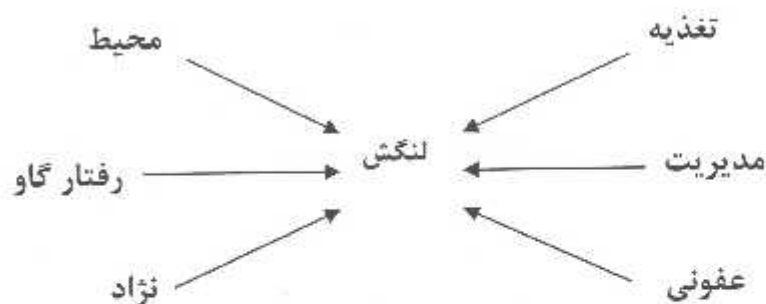
لنگش در گاو شیری: راه حل ها برای مسئله ای پایا

دکتر ایرج نوروزیان، دکتر فهیمه زبایی، دکتر محسن نوری، مهندس سید محمد کربلایی سید جواد

شرکت دانشگاهی دامپزشکی مبتنی بر شواهد (پژوهشی بخش خصوصی) دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران خیابان آزادی

- صندوق پستی ۶۴۵۳ - ۱۴۱۵۵ تهران - ایران Email: norozian@ut.ac.ir

لنگش در گاو شیری هنوز بعنوان یک معضل جدی در سطح دامپروری های کشور مطرح می باشد. اگرچه در طول سه دهه گذشته قدمهای موثری در جهت ارتقاء ثبت مشخصات، نتاج گیری و تولید شیر برداشته شده و همگام با آن نیز تلاش های بسیاری در زمینه شناسایی فاکتورهای خطر و تشخیص بیماری مسبب لنگش صورت پذیرفته است، لیکن هنوز مسئله لنگش بشکل جدی اقتصاد دامپروریها را تهدید نموده و کماکان راهی طولانی جهت رسیدن به کاهش چنین ضررهایی در پیش می باشد. حال باید این سوال را پرسید که چرا لنگش موضوعی مهم می باشد؟ آیا نباید آنرا بعنوان بخشی از مدرن سازی دامپروریهای امروز قلمداد نمود؟ بطور یقین پاسخ منفی خواهد بود. مسئله ای که برای حیوان بسیار دردناک بوده و سلامت و بهداشت گله ها را بطور جدی تحت الشعاع خود قرار می دهد. تخمین های بدست آمده از هزینه های مرتب لنگش مقادیر ۱۷۸ پوند بازاء هر راس گاو مبتلا را در انگلستان و ۱۲۰ دلار بازاء هر راس گاو مبتلا در ایران و چنین دامنه ای را در دیگر کشورهای دنیا از جمله آمریکا نشان می دهد. در همین ارتباط میزان وقوع لنگش نیز با دامنه نوسان بسیار وسیع همراه بوده که بطور متوسط در حدود ۵۵ مورد بازاء هر ۱۰۰ راس گاو را در طول سال بخود اختصاص داده است. بطوریکه در مورد بیماری درماتیت انگشتی باپیلوماتوز میتوان به هزینه ای حدود ۲۵۰۰۰ تومان بازاء هر راس گاو در گله اشاره داشت. باید در نظر داشت که لنگش می تواند گاو مبتلا را به سایر بیماریها نظیر ورم پستان، کتوز و کاهش شاخص های تولیدمثلی مستعد نماید. لنگش اختلالی است که عوامل متعدد (Multifactorial disorder) در بروز آن نقش ایفا نموده و عموماً نباید توان آنرا منتج از تعامل منفی بین گاو و محیط دانست. معیذا در بسیاری از موارد لنگش بویژه بهنگامیکه بیماری در سطح کفی و ساختارهای زیرین بافت شاخی رخ می دهد توجه، پسادگی از محیط نگهداری دور نگهداشته می شود. نگاهی که اغلب اوقات ساده و ضرورنی به صرف هزینه ندارد. حتی اگر در بروزهای اپی دمیک لنگش، فاکتورهای محیطی مسبب اولیه نیابند. ولی در وخیم تر نمودن اوضاع و گذاشتن تاثیر منفی در موفقیت درمان مطرح می باشند. لنگش چیست؟ یکی از مسائلی که در صنعت دامپروری مطرح می باشد، این است که چگونه میتوان یک گاو لنگ را تعریف نمود. بعنوان مثال بسیاری از تولیدکنندگان فقط بهنگامیکه گاو بیماری ای را در پای خود دارد بعنوان گاو لنگ مطرح می نمایند. بطوریکه آسیب های وارده به مفاصل خرگوشی، زخم و بریدگیهای نسوج مختلف در سایر قسمتهای اندامهای حرکتی و حتی سائیدگیهای نسجی را لحاظ نمی نمایند. با این حال این توافق جمعی حاصل شده است که هرگونه تغییر در گام برداشتن حیوان را بعنوان لنگش می توان تعریف نمود. روی این اصل، لنگش می تواند توسط طیف وسیعی از بیماریهای پا و سایر نقاط اندامهای حرکتی بر اثر تعامل فاکتورهای مدیریتی و محیطی بروز نماید.

بشکل سنتی، جایگاهی باز و پوشیده از کلبه در مقایسه با بلوکهای سیمانی بشکل Cubicle یا Free stall با بروز لنگش کمتری بعلت آسیب های جزئی وارده به مفاصل زانو و مفاصل خرگوشی همراه می باشد. با اینحال چنین جایگاه هایی نیاز به پوشش بستر ضخیم (معمولاً کلبه) و سطح بالای مدیریت بهداشتی داشته و در ضمن خطر بالای ورم پستان محیطی را نیز می توان انتظار داشت. شواهد میدانی در سراسر گیتی نشان می دهد که اشاره فوق خیلی هم مورد نداشته، بطوریکه تقسیم بندی بلوکهای سیمانی بر اساس اصول مشارکت فضای اشغال شده توسط هر گاو و طراحی ابعاد آن بر اساس اندازه گاو و رفتار آن بهنگام لم دادن و برخاستن همراه با سطح بستری مناسب میتواند به کاهش بروز لنگش کمک نماید. بنابراین بدون در نظر گرفتن انتخاب سیستم جایگاه، باید تسهیلاتی را برای راحتی گاو جهت دراز کشیدن فراهم نمود، راحتی و آسایش گاو با اندازه گیری زمان دراز کشیدن حیوان ارزیابی می شود. یک گاو معمولاً ۱۰ تا ۱۵ مرتبه در روز می نشیند و بلند می شود و هر مرتبه دراز کشیدن حدود ۶۰ دقیقه بطول می انجامد. در این ارتباط یک گاو معمولاً بمدت طولانی در حالت خوابیده باقی نماسده زیرا راحت نمی باشد و از طرفی وزن بدنش بر روی نقاطی از بدن که با سطح زمین در تماس می باشند فشار بیش از حد وارد می نماید. مطالعات مشاهده ای نشان داده است که گاوان معمولاً در حدود ۱۱ ساعت در روز بویژه بهنگامیکه در مرتع قرار داشته باشند بر روی زمین دراز می کشند. پرواضح است که دراز کشیدن کوتاه مدت گاو بر روی زمین زمان ایستادن آنرا در مسیرهای رفت و آمد افزایش می دهد. بنابراین ایستادن طولانی بعنوان ضربه ای مکرر خونرسانی به بافت کپسول شاحی یا را تحت تاثیر قرار می دهد و کیفیت رشد بافت شاحی را کاهش می دهد. بدون تردید خطر ابتلا و توسعه بیماریهای مختلف در پا افزایش یافته و سبب لنگش می شود. باید به این نکته توجه نمود که گاوها ترجیح می دهند که در خارج از دیواره بلوکهای سیمانی دراز بکشند، روی این اصل طراحی چنین فضاهایی بشکل مستطیل بهتر از مربع می باشد و فاصله چنین بسترهایی تا محل اخذ غذا نباید از ۱۰ متر تجاوز نماید. در طراحی بلوکهای سیمانی (Cubicle) باید به اندازه و نوع طراحی که راحتی گاو را بویژه بهنگام دراز کشیدن فراهم می آورد، توجه نمود. این نکته بویژه بهنگامیکه تراکم گاو در واحد سطح زیاد می باشد زمان دراز کشیدن بر روی بستر را کاهش می دهد. تجربه میدانی و نیز تخصصی نشان داده است که این زمان با استفاده از بلوکهای سیمانی با اندازه مناسب آن افزایش می یابد. بهینه نمودن شرایط دراز کشیدن گاو بر روی بستر زمان ایستادن را کاهش می دهد. روی این اصل داشتن آگاهی از رفتار گاو بهنگام حرکت با حداقل خطر ایجاد جراحات، مسئله ای است مهم که در این فرصت بر اساس الگوی مبتنی بر شواهد به آن پرداخته خواهد شد.